

noa atu i aku i korero ai, he mea waihanga noa iho na tona ngakau. Ina koa e ki ana ia kei te ki au me etahi atu kahore he tohunga o te takiwa o Ngati Porou. He korero tito noa tenei. No konei a Wereta me etahi atu, a me pehea e taea ai te ki kahore he tohunga o konei. Mo Tutekohi raua ko Hori Kingi, he ruarua noa o Ngati Porou kei te aro atu ki a raua, a kaore hoki nga tangata whai-whakaaro i te whakaae ki a raua. He tohunga raua pera ano me Ratana, engari e ki ana au nui ke atu te karakia o a raua tangata i to Ratana. Ko nga tangata a Hori Kingi tata tonu ka mate i te karakiatanga i te noho-pukutanga. He aha i puta ke ai nga kupu a A. F. Williams mo Ngati Porou, kahore hoki aku kupu i tuhia i runga i te ingoa o Ngati Porou engari i runga ano i toku? E mamae ana a A. F. Williams moku i whakahe i tona tohunga i a Ratana; ko ahau kahore he tohunga. Tena koa ata tirohia nga korero a A. F. Williams. I whakahe au mo te kore karakia, mo te kore inoi, mo te kore tapu, o nga mahi a Ratana, otira kei te karo tenei pakeha i enei he o Ratana. Kahore kau he painga o te totohe ki tenei tu tangata, e whakatika nei i nga mea e marama ana kei te he. He puku totohe noa iho. E mea ana a A. F. Williams, "He Maori a Ratana, ehara i te pakeha, a e mohio ana ia ki o te Maori ona tikanga, ona whakaaro, ona tapu." Kaore tonu te Maori e whakaae kia puhipuhi paipa te tangata i te wa e whakahua ana i te ingoa o te Atua hei whakaora i te tangata. Ehara hoki i te mea ma te tae rawa ki te Kareti e mohio ai te tangata ki te tapu o te mahi ki te Atua. Mehemea he tangata karakia a Ratana kua hopohopo ia. E ki ana ano a A. F. Williams "ma nga hua ka mohiotia ai te rakau." E tika ana. Kaore rawa he hua kotahi o Ratana i kitea e au, kaore he tangata i ora i a ia, kahore he tangata i whakopono, i whakarere ranei i nga tohunga Maori. Ko nga rongo i rahi, ko nga hua kore rawa. Ko toku mohiotanga ki a Ratana, no runga i toku kite i toku rongo tonu ki te mangai o Ratana, ehara i te mea whakaaro noa iho pena me etahi o nga korero a nga kai-tautoko i a Ratana. He nui noa atu tenei mohiotanga.

E ui ana a A. F. Williams na te aha au i mohio ai he tohunga Maori a Ratana? Ka ki au na ana mahi, na ana kupu na an tikanga, na tona ahua. Kei te mohio te tangata i a au e noho ana hei etita mo Te Pipiwharaua i whawhatia e au nga tohunga Maori, a Hemi Tokoaka, a Karepa, a Rua, a Hikapuhi, a Wereta, a Pari Rekena, me etahi atu. Ko Ratana e